

1 Iktedimmie

Sammendrag

1.1 Saemien iktedimmie

1.1.1 Nommehtimmie jñh mandaate

Motovrefealadimmielaakemoenehtse lea gånkan resolušjovnine skïereden 3.b. 2021 nommehtamme. Nommehtimmie Stoerredigkien mieriedimmeste nr. 973 bööti, suehpeden 25.b. 2021: “Stoerredigkie reerenassem vaajta uvtelassem eevtjedh laakem revideeredh motovrefealadimmien bñjre miehtjesne jñh tjaetsieåerine aajkojne lissiehtamme voenges jñjtjestuvreme jñh vaananamme byråkratije gosse laakem åtna, seamma sienten gosse eatnemem jñh almetji nuepieh ålkone årrodh seatadidh jñh vaarjelidh.” Mandaatesne moenehtse birresovvi njoelkedassh motovrefealadimmien miehtjesne jñh tjaetsieåerine vuarjasjidh jñh raeriestimmieh buektedh jarkelimmide njoelkedassevierhkesne Stoerredigkien stillemi mietie.

Moenehtse lea åtneme vihkeles maahtoem veedtjedh jñh tjåenghkies dåeriesmoeregoerkesem tseegkedh. Mijjieh gaskem jeatjah gellie tjåanghkoeh tjirrehtamme bñjre jarkan laantesne, raerieh åådtjeme dejstie 21 lihtsegijstie moenehtsen referansedåehkesne, sjyöhtehke åejvieladtjijste jñh jñjnjh jeatjabistie mah mielh utnieh motovrefealadimmien bñjre miehtjesne jñh tjaetsieåerine. Daate hijven vårromem vadtme moenehtsen salkehtæmman. Tjåenghkies vuajneme moenehtse aktem ellies goerkesem åådtjeme guktie motovrefealadimmielaake jåhta

daan biejjien, jñh mijjiej jñjnñ raerieh åådtjeme jarkelimmiej bñjre njoelkedassevierhkeste mejtie mijjiej libie barkosne vuarjasjamme.

1.1.2 Moenehtsen bijjemes vuarjasjimmie

Daan beajjetjen motovrefealadimmielaake lij jaepien 1977 mieriedamme. Dan mænngan lea motovrefealadimmie miehtjesne tjarke læssanamme. Dan biejjien jienebh skovterh, ATV:h jñh jeatjah terrengvuajahtahkh utnieh. Lissine lea teknologijeevtiedimmie orreme, daate sæjhta jiehtedh daelie jienebh sårarhts orre fealadimmievuajatahkh mah maehtieh miehtjesne nuhtjedh. Teknologijeevtiedimmie maahta jienebe byjresevietsesles vuajastahkh vedtedh, mohte maahta aaj darjodh åtnoe læssene jñh dah guhkebe jeksieh.

Vuajahtahkh motovrine gellie ovmessie åssjelidie nuhtjiej. Motovrefealadimmie maahta daerpies årrodh guktie byjjes barkoem darjodh jallh jielemedarjoemidie, vuesiehtimmien gaavhtan jåartaburrie, skåajjeburrie jñh båatsoeburrie. Vuajahtahkh motovrine maahta aaj nuhtjedh gosse eatnemem damta jñh gosse ovmessie gaarsjelimmie jñh eejehtallemedarjoeminie gïetede.

Gosse motovrevuajahtahkh utnieh dellie almetjh nuepiem åadtjoeh varkebe jñh guhkebe juhtedh miehtjiesdajvesne jñh tjaetsieåerine, jñh maahta darjodh aelhkebe dajvide jaksedh mah raaktan eah Leah jaksoes. Almetji fealadimmie, aaj motovrefealadimmie, maahta eatnemem jñh kreekide nåakelaakan baajnehtidh. Fealadimmie maahta darjodh guktie dovne ledtieh jñh kreekh raessiem jñh asvem dååjroeh, mij vihth maahta gïerve sjïdtedimmiem, dåemiedimmiem jñh buektiehtimmiem baajnehtidh. Motovrefealadimmie maahta aaj sjædtoeh jñh eatnemem irhkedh, jñh dihte maahta ovvaantose båetedh eatnememinneminie.

Moenehtse meala daerpies motovrefealadimmiem miehtjesne jñh tjaetsieåerine reguleeredh, dah dåeriesmoerh jñh skaarah seatadidh mejtie motovrefealadimmie maahta eatnamisnie, eatnememinnemisnie jñh saemien kultuvreåtnosne darjodh. Mijjiej vienhtebe tñjje lea båateme

laakem ellieslaakan staeriedidh, j̄ih dannasinie aktem orre laakeraeriestimmiem raeriestibie, sijjeste daan beajjetje laakem jarkelidh. Laake b̄aeries, s̄iebredahke j̄ih teknologije leah evtiesovveme, j̄ih akte naa stoerre reaktaevtiedimmie orreme, dovne dej baalte njoelkedassine j̄ih ij goh unnemes Maadthlaakesne j̄ih almetjereaktesne, daam konklusjovnem d̄āarje.

Akte vihkeles v̄aarome moenehtsen barkose lea orreme laake edtja kr̄ievemidie voebnesjidh vaarjelimmien b̄ijre eatnamistie j̄ih saemien kultuvrēatnoste Maadthlaakesne j̄ih almetjereaktesne. Moenehtsasse aaj vihkeles orreme laake eatnemem̄innemem gorrede.

Mijjieh laakem hammoedamme t̄j̄ielkelaakan juktie heerredidh d̄ihte t̄j̄aenghkies maajsoe mij motovrefealadimmeste sj̄ædta eatnamisnie, eatnemem̄innemisnie j̄ih saemien kultuvrēatnosne fer stoerre sj̄ædta.

Moenehtse ij sj̄jhth vielie motovrefealadimmiem sj̄iehteladtedh goh daan biejjien - vaallah r̄iektesisnie jallh reaktaj mietie. Mijjieh dannasinie raeriestibie daan beajjetje öörnegem j̄aerhkedh, mij v̄aaroeminie åtna ij leah luhpie motovrefealadimmine fealadidh. Seamma t̄j̄ijen raeriestibie öörnegem j̄aerhkedh gusnie fealadimmie s̄aemies åssjelidie lea ryöktesth luhpie laakesne, j̄ih t̄j̄ielte edtja nuepiem utnedh fealadimmiem luhpiedidh vielie ulmide.

Moenehtse aktem laakeraeriestimmiem raereste mij lea sisvegen j̄ih ḡielen gaavhtan orrestamme. Akte vihkeles laavenjasse lea moenehtse laaken vihkielommes njoelkedassh t̄j̄öonghkie. Mijjieh evtiedibie seammaplīeres njoelkedassh mah abpe laantem feerhmieh. Geografeles gaertjedamme njoelkedassh leah t̄j̄aadtjoen ajve desnie gusnie dah leah hijven buerkiestamme.

Mijjieh laakem dorjeme akten aajkoen mietie mij jeahta d̄ihte edtja guhkiem naemhtie provhkesåvva jalhts teknolåageles evtiedimmiem sj̄jdteminie. Laake ij gaskem jeatjah v̄aaromem vaeltieh vihties jallh ovmessie vuajahtahkijste, jallh ovmessie vuajahtahkenkategorijijstie bene uvtemes mesnie motovrefealadimmie j̄ahta (lopmes eatneme, b̄ievle jallh t̄jaetsie).

1.1.3 Mejtie motovrefealadimmide edtja laake rihpestidh?

Motovrefealadimmie miehtjesne lea akte teema mij digkiedimmiem sjugnede, jih gusnie stoerre ovvaantoe dej gaskem mah sijhtieh vielie motovrefealadimmiem luhpiedidh goh daan biejjien, jih dej gaskem mah sijhtieh motovrefealadimmiem gaertjiedidh. Vaallah eah gænnah seamadamme mij lea dah riektes haestemh daaletje motovrefealadimmienjoelkedassevierhken gaavhtan. Jijnjh tjielth sijhtieh stuerebe tjielten jijtjeståvroem motovrefealadimmie.

Eadtjohke almetji gaskem mah Leah eatneme- jih eatnememinnemeiedtji åvteste, lea badth jijnjh mah vienhtieh dihte tjielten jijtjeståvroem lea fer gamte, jih dah tjielth fer vaenie eatneme- jih eatnememinnemeiedtjh seatadieh.

Moenehtse lea gyhtjelassem varjasjamme mij motovrefealadimmie akte orre laake byöroe luhpiem vedtedh, göökte bieliej mietie. Akte bielie lea motovrefealadimmien nåhtoe. Mubpie bielie lea motovrefealadimmien nåake konsekvensh eatnamisnie, eatnememinnemisnie jih saemien kultuvreåtnosne. Jis motovrefealadimmie stoerre nåhtoem siebriedahkese vadta, dle maahta jienebh skaarah jååhkesjidh goh dej veajkoej gosse motovrefealadimmie vaenie nåhtoem siebriedahkese åtna. Seammalaakan jienebh kreava jis edtja motovrefealadæmman luhpiedidh, mestie maahta stoerre skaarah sjidtedh, goh leevles vuajahtahkine vuedjedh gosse ij naan lopme, enn vaedtsedh mij onne skaaram darjodh. Mijjieh dan åvteste jærhkedh striengkies njoelkedassh raeriestibie gosse ij naan lopme jih ibie sijhth reaktam vijriedidh motovrefealadæmman ajve eejehtsåssjeli gaavhtan. Mijjen vaarome aaj lea ajve motovrefealadimmie mij lea daerpies juktie aktem åssjelem voebnesjidh, edtja luhpiem utnedh .

Moenehtse åajvahkommes raereste daan beajjetje reguleeremh jærhkedh, men aaj sæemies jarkelimmieh raereste. Mijjieh sijhtebe siejhmelaakan raeriestidh laaken vierhkiedajve jårhkasåvva. Laake edtja annje motovrefealadimmiem miehtjesne jih tjaetsieåerine reguleeredh.

Motovrefealadimmie lea fealadimmie gaajhkesäärhts motovren foeresjimmine jñh gaajhkesäärhts skovhtigujmie laantesne jallh tjaetsesne, aaj gosse elmivuajatahkh bæjjanieh jñh suejieh. Laaken mietie aaj luhpiem átna jis elmievuajatahkem náhtadidh gosse dihte eatnemem, jñngem jallh tjaetsiem doehtede, mohte aaj gosse elmievuajatahkeste tjåenieh leessie jallh buakta, jñh gosse dihte tjåadtjoen sijjesne eatnemen jallh tjaetsieåerien bijjelen .

Miehtjie lea ij sjñdtedehteme dajve mij ij leah åajaslaante jallh lea seammavyörtogs goh åajaslaante eatnememñnemelaaken § 1 a mietie. Miehtjiesjiehtegen goerkese aaj sieterieñntje, gåetiesijjie, ientjh jñh kultuvregåatome mij miehtjiem dan bijre átna. Seammalaakan geajnoeh miehtjesne mah luhpehts bigkeme guktie maahta bijlem dan mietie vuejedh, jñh geajnoeh miehtjesne mah eah leah baaleme.

Tjaetsieåerie lea johkh, jeanoeh jñh jaevrieh, dovne gosse jñenge jallh jñengehts. Laake ij motovrefealadimmien mearosne feerhnh.

Moenehtse raereste motovrefealadimmie såemies ierine annje edtja ryöktsth laakesne luhpiedamme. Daate lea motovrefealadimmien bijre mij lea daerpies ovmessie siejhme nuhteligs darjoemidie - vuesiehtimmien gaavhtan pollisebarkoe, beerkeme- jñh skñemtjebijledñenesjh jñh gorredimmie jñh gñehteldimmie infrastruktuvreste mah vihkeles siebredahkedaerpiesvoeth voebnesjieh. Mijjieh aaj raeriestibie dam ryöktsth luhpiem jáerhkedh daerpies motovrefealadimmine jáartaburrie-, skåajjeburrie- jñh båtsoejeliemisnie. Motovrefealadimmie jaevrine mij lea stuerebe goh göökte kvadraatekilomeeterh jñh jeanojne sæjhta goh daan biejjien lea luhpie, jis tjñelte ij leah sjñere reguleeremh vadteme. Dihte mieriedimmie mij luhpede dajveaajhterem baajedh moerh jñjtse eekeste vaeltedh gosse lopme eatnamisnie lea åajvahkommes jáarhkeme, men moenehtse aaj raereste tjñelte edtja maehdedh mieriedimmie luhpiedidh dagkeres foeresjimmie gosse ij leah lopme eatnamisnie.

Moenehtse raereste tjñelte edtja maehdedh såemies sårhts motovrefealadimmien reguleeredh areaalesoejkesji tjñrrh, soejkesje- jñh bigkemelaaken mietie, jñh tjñelte edtja maehdedh

sjiehteladtedh sâemies sâarhts motovrefealadimmide soejkesjisnie. Dîhte raeriestimmie orre motovrefealadimmielaakese luhpede motovrefealadimmiem skovtereloedtime, haarjanimmiedajvine obligatovreles vuejemelierehtimmien gaavhtan, motovregaarsjelimmiebaanine jîh soejemesijjine mah Leah nænnoestamme soejkesjisnie. Raeriestimmie aaj luhpiem vadta tjïeltese soejkesjen mietie, guktie dîhte maahta motovrefealadimmiem reguleeredh tjaetsieâerine. Moenehtsen raeriestimmie aaj aktem ryöktesth luhpiem vadta daerpies motovrefealadæmman juktie laategh jîh jeatjah sijjieh jîh dajvh ryöjredidh eatnememïnnemedarjoemasse, dan guhkiem dah Leah areaalesoejkesjisnie nænnoestamme. Motovrefealadimmielaake edtja mierieh bïejedh disse maam tjïelte maahta motovrefealadimmiem luhpiedidh soejkesjen tjïrrh, jîh mij motovrefealadimmiem lea luhpie dejnie neebneme dajvine.

Jienebh ulmiej âvteste moenehtse raereste tjïelte edtja nuepiem âadtjodh motovrefealadimmiem luhpiedimmiej tjïrrh luhpiedidh. Tjïelte maahta luhpiedimmiem vedtedh motovrefealadæmman leejjemen, miehtjiesjielemen, bigkemebarkoen, daajroen goerehtimmiej, barkiji jîh vaarooj foeresjidh dienesjamme turistesiijjide, laategh vuejedh, moerh veedtjedh jîh vaarooeh eejehtallemegâatan foeresjidh. Tjïelte maahta aaj luhpiem vedtedh motovrefealadimmiem vuejedh gosse lopme eatnamisnie jîh jïengedamme tjaetsieâerine almetjidie giej Leah ihkuve funksjovneheaptoeh.

Ij gâaredh luhpienænnoestimmieh hammoedidh mah maehtieh gaajhkide âssjeli daerpiesvoetide gorredidh motovrefealadimmien gaavhtan. Dan âvteste moenehtse raereste tjïeltide luhpiedidh motovrefealadimmiem luhpiedidh dispensasjovnen tjïrrh, jis eevre daerpies juktie aktem sjïere daerpiesvoetem voebnesjidh, jîh ij maehtieh veanhtadidh motovrefealadimmiem sæjhta joekoen nâake jallh joekoen nâake ârrodh dejtie âssjelidie laake edtja gorredidh.

1.1.4 Eatnemem jñh eatnememñnnemem gorredidh

Nöörje diëdtem átna eatnemem vaarjelidh jñh gorredidh Maadthlaaken § 112 jñh almetjereaktan mietie. Eatnememñnneme ij dam seamma vaarjelimmiem utnieh reaktan mietie, men vaarjelimmie eatnememñnnemistie lea akte vihkeles politihkeles ulmie jñh gaajhkesh daam däärjoehtieh.

Jalhts fierhte fealadimmie aktine motovrevuajahtahkine miehtjesne ij daarpesjh stoerre nääke konsekvensh eatnamasse utnedh, maahta dihte tjäängkhies maaajsoe gaajhkeste maam motovrefealadimmie buakta fer stoerre árrodh, ij goh unnemes gosse daam jeatjah almetji darjomigujmie ektine vuartesje eatnemem baajnehte.

Akte haesteme gosse edtja stoerre faamoem vedtedh tjäältide eatneme- jñh byjreseamhtesinie, lea maahta geerve árrodh tjäältide nuekies seatadidh dam tjäängkhies maaajsojde eatnamisnie jñh eatnememñnnemisnie. Faatoes daajroe dah konsekvensh motovrefealadimmie átna eatnamasse jñh eatnememñnnemasse, faatoes daajroe njoelkedassi bíjre, jallh gaertjiedamme barkoefaamoe jallh maahtoe juktie vuarjasjimmieh tjírrehtidh mah njoelkedassh krievieh, maahta darjodh guktie tjäälth eah njoelkedasside jeakedh, jñh dan ávteste leavloem eatneme- jñh eatnememñnnemeiëdtjide læssene.

Moenehtse jienebh viehkievierhtieh raereste juktie eatnemem jñh eatnememñnnemem seatadidh. Mijjieh síjhtebe aktem tjäälke kríevemem raeriestidh motovrefealadimmie tjuara daerpies árrodh, jñh tjäälke kríevemh darjodh aamhtesegíetedæmman tjäältine. Mijjieh tjäälkestibie kríevemasse akten sjíere váåregevoeten bíjre gosse motovrefealadimmie maahta eatnemem jallh kreekebyjresem baajnehtidh mah Leah joekoen práåsehke - vuesiehtimmien gaavhtan gíjrege, slíedjtjelaantesne jñh gosse vijrijh jñh bovtsh suehpede.

Moenehtse raereste tjäältide jñh staatehaaltjodie nuepiem vedtedh ávtelbodti jallh annjebodts motovrefealadimmiem nyöjhkedh jallh gaertjiedidh, jñh - säemies motovrefealadimmien

gaavhtan mij lea ryöktsth luhpie laaken mietie - krïevemh nænnoestidh loedti veeljemen bijre jïh vuajahtahki bijre.

1.1.5 Tjïelten reereme motovrefealadimmeste

Moenehtse lea mandaatesne birreme aktem raeriestimmiem buektedh, juktie voenges jïjtjestuvremem læssanidh. Moenehtse lea dannasinie vâaroemasse bieje me dihte faamoe mij edtja motovrefealadimmiem reguleeredh edtja åajvahkommes tjïeltesne årrodh, jïh raereste tjïeltese faamoem vedtedh luhpiedidh jïh gaertjiedidh motovrefealadimmiem aktegsnænnoestimmiej, mieriedimmiej jïh areaalesoejkesji mietie, soejkesje- jïh bigkemelaaken mietie.

Moenehtsen raeriestimmie gellie jarkelimmieh sjugnede reguleeremisnie motovrefealadimmeste, mah vielie jallh vaenebe sijhtieh tjïeltide stuerebe dahkoesijjiem vedtedh. Tjïelth luhpiem åadtjoeh gaskem jeatjah haarjanimmiedajvh nænnoestidh obligatovreles vuejemelierehtæmman, luhpiem åadtjodh skuvtereloedtime guhkebe ræhpas jïh luhpiem åadtjodh moerh veedtjedh gosse ij Leah lopme eatnamisnie, mieriedimmesne jallh aktegluhpiedimmien mietie. Moenehtsen raeriestimmie aaj sæjhta jiehtedh tjïelth stuerebe nuepieh åadtjoeh motovrefealadimmiem luhpiedidh unnebe jaevrine, jïh reaktam gaertjiedidh ryöktsth luhpiedamme fealadæmman. Luhpiem sjïehteladtedh motovrefealadæmman bigkemebarkoen, gueliekultiveereme jïh daajroen goerehtimmien gaavhtan, luhpiedimmiej tjïrrh. Moenehtse aaj raereste tjïelth faamoem åadtjoeh maaksovem krïevedh gosse ohtsemh gïetedieh motovrefealadimmien bijre. Mijjieh aaj raeriestibie gïjreluhpiem Noerhte-Tromsesne jïh Finnmaarkesne laahpehtidh, mij dellie sæjhta jiehtedh tjïelth Noerhte-Tromsesne jïh Finnmaarkesne maehtieh luhpiedimmieh vedtedh motovrefealadæmman gïjren.

Juktie dam motovrefealadimmiem tjirkedh mÿsse luhpede, lea laaken åssjelen mietie, moenehtse aktem tjelkebe bÿhkedassem raereste mieriedimmiem motovrefealadimmiem bijre, jÿh tjelkebe krÿevemh dejtie luhpide mejtie tjelth vedtieh. Moenehtse aaj raereste njoelkedassevÿerhke edtja krÿevemh bÿjedh guktie luhpieh motovrefealadimmiem hammoedidh. Mijjeh gaskem jeatjah raeriestibie mijjeh krÿevemh utnebe ihke luhpieh edtjeh tÿjjem gaertjedidh, ihke tjuara gaertjedimmiem vaeltedh man gellie feelemh edtja årrodh, jÿh vihties loedth edtjeh åtnasovvedh lihkebe nænnoestimmiej mietie.

Moenehtse leajhtede tjelth sijhtieh motovrefealadimmiem njoelkedasside jearsoeslaakan nuhtjedh. Dååjrehtimmiem daan beajjetje njoelkedassigujmie vuesiehtieh guktie såemies tjelth eah leah siemes njoelkedassigujmie, jÿh såemies tjelth aaj motovrefealadimmiem luhpiedieh mij ij leah laakevÿerhken mietie. Joekoen vihkeles laaken bijjemes åssjelen gaavhtan tjelth njoelkedasside eerlegelaakan reerieh; akte ov-jearsoes reereme motovrefealadimmiem sÿjhta jiehtedh njoelkedassh leah nåhkelamme jÿh njoelkedassi legitimiteetem giehpede. Dan åvteste moenehtse vuajneme daerpies - goh akte jearsoesvoeventijle - luhpiem vedtedh sjÿere tsiehkine tjelth faamoem sertedh dispensasjovnen bijre akten regionaale jallh staaten åårganese. Moenehtse aaj raereste staaten reereme muvhti veajkoej edtja nuepiem utnedh motovrefealadimmiem åvtelbodti jallh annjebodts gaertjedidh jallh nihtedh juktie ÿedtjeh vaarjelidh mejtie laake vaarjele.

Moenehtse sÿjhta tjÿertestidh hijven kvaliteete njoelkedassine, orrestamme jÿh tjåenghkies njoelkedassebÿevnesh, bÿhkedimmiem njoelkedassi bijre, hijven öörnegr laavenjostose jÿh iktedæmman, vielie digitaale dirregh jÿh hijven öörnegr reektemasse jÿh maahtoejoekedæmman, sijhtieh viehkiehtidh guktie tjelth maahta hijvenlaakan motovrefealadimmiem reeredh.

Moenehtsen raeriestimmiej mij sÿjhta såemies mieriedimmiem reguleeredh motovrefealadimmiem bijre areaalesoejkesji tjÿrrh, soejkesje- jÿh bigkemelaaken mietie, sÿjhta

sjiehteladtedh akten elliesvoeten vuarjasjæmman areaaleåtnoste, jïh akten hijven mieriedimmieprosessese, mij meatanmoenemem gorrede . Moenehtse vuarjesje vihkeles dah soejkesjh aktem veele salkehtimmiem darjoeh, jïh raereste dan åvteste jienebh dejstie areaalijste skovhteråajvarimmide mejtie edtja reguleeredh soejkesjisnie, meatan vaaltasuvvieh lissietjaaleginie konsekvensesalkehtimmiemieriedimmesne.

1.1.6 Saemien kulturelle darjomh jïh motovrefealadimmie

Moenehtse lea sisvegem motovrefealadimmienjoelkedassine vuarjasjamme dan riekteles vuarjelimmien mietie saemien kultuvredarjoemistie. Mijjieh libie raeriestimmiem hammoedamme juktie Maadthlaaken § 108, EN:n konvensjovne sivjle jïh politihkeles reaktaj bijre (SP) 27. artihkelem jïh jeatjah almetjeriekteles diedth fulkesidh.

Saemien kultuvrem seatadidh maahta, dennie aktene bielesne, gaertjiedimmieh tjïelkestidh motovrefealadimmie luhpiedidh, juktie kultuvredarjomh vuarjelidh vuiesiehtimmiem gaavhtan båtsoe, jallh eatnemem gorredidh goh saemiej kultuvredarjomi vâarome, jïh dennie mubpene bielesne, tjïelkestidh sâemies luhpiem motovrefealadæmman åadtjodh jis lea daerpies aerpievuekien darjomigujmie gietedidh. Eatnemevâaromem seatadidh saemien kultuvren gaavhtan lea akte dejstie seatadimmijste mejtie moenehtse lea tjïertestamme gosse aktem laakeraeriestimmiem raereste mij annje stoerre gaertjiedimmieh vadta motovrefealadæmman miehtjesne jïh tjaetsieåerine. Moenehtse meala saemien kultuvrejielemem seatadidh byöroe vâajnoes dorjesovvedh njoelkedassine jïh eksplisitte åssjelenænnoestimmesne neebnesovvedh.

Båtsoe daan biejjien luhpiem åtna daerpies motovrefealadimmie nuhtjedh, men jienebh saemien byjresinie Leah jeaheme dah sijhtieh aelhkebe jïh vijriedamme nuepiem utnedh skovhte- jïh vuajahtakh motovrine nuhtjedh, ektiedamme jeatjah aerpievuekien miehtjieåtnojne. Moenehtse ij jarkelimmieh raeresth luhpien bijre motovrefealadæmman

båatsoen sjïekenisnie. Ibie darhkh raeresth vijriedimmieh åadtjodh motovrefealadimmien bijre jeatjah saemien miehtjieåtnoen sjïekenisnie. Moenehtse vuarjesje raeriestimmie lea tjïelkelaakan almetjereaktan mieriej mietie.

1.1.7 Funksjovneheaptoes almetji luhpie motovrefealadæmman

Funksjovneheaptoes almetjidie maahta motovrevuajahtahkh utnedh nuepiem årrodh gosse edtja eatnamisnie fealadidh. Moenehtse raereste dannasinie aktem vijriedamme nuepiem motovrefealadæmman almetjidie funksjovneheaptoejgumie. Mijjieh raeriestibie viehkiedirregh mah funksjovneheaptoen kompenseerieh, jih mestie ij skaarah sjïdth, eah edtjh laakesne vaaltasovvedh. Jis jårremestovlh leah laaken sisnjelen, moenehtse raereste dah edtjeh luhpie årrodh geajnosne jih fealadimmiebaalhkesne. Moenehtse aaj aktem jïjtse luhpiem raereste mij edtja luhpiem vedtedh motovrefealadæmman gosse lopme almetjidie mah funksjovneheaptoeh utnieh. Daate luhpie jienebh motovretrafihkh luhpede tjïelke fealadimmien gaavhtan goh dihte sïejhme dispensasjovnenænnoestimmie. Dej raeriestimmiej vårome lea gaskem jeatjah stuerebe voerkesvoete svihtjemeheaptoji daerpiesvoeti bijre, evtiedimmie svihtjemeheaptoji reaktijste jih teknologijeevtiedimmie, guktie daelie jienebh vuajatahkh gååvnesieh mah sjïehtieh dejtie miehtjiesdajvide nuhtjedh.

1.1.8 Luhpehts motovrefealadimmiem vaaksjodh

Dåehkien vihkielommes ulmie lea luhpehts vuejemem vaeniedidh. Moenehtse raereste aktem buerebe vaaksjomem motovrefealadimmeste sjïehteladtedh, gaskem jeatjah vihtiestimmiekrievenassh sjïehtesjidh dejtie mah ryöktesth motovrefealadimmiem tjïrrehtieh mubpiej åvteste, jih krievenassh bëjedh luhpiej sisvegasse. Moenehtse aaj raereste nuepiem vijriedidh mïedtelimmieböötegh bëjedh, edtja polijsese faamosne årrodh lissine Staaten eatnemevaaksjome, jih rihpestidh tjïelte maahta faamoem åadtjodh mïedtelimmieböötegh bëjedh jis maaksoem ij maeksieh. Mijjieh aaj raeriestibie bysvehtsmieriem lissiehtidh jis

motovrefealadimmielaaken mietie meadta böötide jñh jaepiem faangkegâetesne utnedh
siejhme meadtagirrehtimmide, jñh göökte jaepieh faangkegâetesne itjmies
meadtagirrehtimmide .